

Program för krisberedskap 2024–2027

Beslutsdatum: ÅÅÅÅ-MM-DD

Giltighetstid: 2027-12-31

Dokumentansvarig: Enheten för säkerhet och beredskap

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Tidigare program.....	4
Övergripande inriktning, mål och styrning av arbetet med krisberedskap.....	5
Framåtblick mot 2027	5
Inriktning för 2027.....	6
Krishanteringsorganisation med god beredskap för hela hotskalan	6
God förmåga till kriskommunikation i en komplex kommunikationsmiljö	7
Aktivt ansvar för beredskapen inom all kommunens samhällsviktiga verksamhet	7
Väletablerad samverkansaktör för det geografiska områdesansvaret.....	7
Förberedd samverkan med frivilliga	8
Etablerade och kända trygghets- och informationspunkter	8
Grundläggande planering för utrymning.....	8
Grundläggande försörjningsberedskap	8
God beredskap för extremväder	9
Jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv inkluderade i arbetet	9
Styrning av arbetet med krisberedskap	9
Styrning av arbetet i kommunalförbund.....	10
Styrning av arbetet i kommunala bolag.....	10
Kommungemensam IT-nämnd.....	11
Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.....	11

Kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska
områdesansvaret.....12

Inledning

Enligt den förlängda överenskommelsen om kommunernas krisberedskap 2023 mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges kommuner och regioner (MSB 2022-15507, SKR 2022/00754) ska kommunen ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla

- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden

Överenskommelsen reglerar ersättning och uppgifter för kommunernas arbete med krisberedskap och utgår från

- lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- kommunallag (2017:725)

Kommunens åtaganden enligt LEH utgår från begreppet extraordinär händelse i fredstid som det är definierat i 1 kap. § 4:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.”

Kommunens arbete med krisberedskap omfattar mer än arbetet med uppgifterna i LEH. Den statliga ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska beslutas av kommunfullmäktige.

Tidigare program

Knivsta kommuns program för krisberedskap 2019-2023 (dnr. KS-2019/676) hade som övergripande målsättning att säkerställa kommunens förmåga att omhänderta grunduppdragen inom krisberedskap och att långsiktigt stärka kommunens förmåga för krishantering. De främsta målen var att

1. stärka verksamheterna att omhänderta oönskade händelser

2. säkerställa kommunledningens förmåga att vid en händelse upprätta en stab som ger ledningen utökad ledningskapacitet

Idag har de flesta kontor genomfört kontinuitetsplanering av den samhällsviktiga verksamheten samt har kunskap och organisation för att hantera en krissituation. Kommunen har en etablerad central krishanteringsorganisation och en krisledningsorganisation. Hela kommunens krishanteringsförmåga prövades av pandemin, vilken kommunen klarade relativt väl. Kommunen har också infört funktionen tjänsteperson i beredskap, vilket gör att kommunen nu har en bättre beredskap att ta emot larm och starta krishantering dygnet runt.

Övergripande inriktning, mål och styrning av arbetet med krisberedskap

Avsnittet innehåller övergripande inriktning och mål för arbetet med krisberedskap under mandatperioden, beskriver vilken planering som kommunen ska ta fram eller uppdatera samt övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund.

Framåtblick mot 2027

Det fortsatt försämrade säkerhetsläget i vår omvärld och de pågående klimatförändringarna innebär ett växande fokus på frågor kopplade till säkerhet och beredskap. Med förändringarna följer ökande krav på medvetenhet, kunskap, förebyggande och förberedande åtgärder och också på förmåga att hantera allvarliga händelser och samhällsstörningar.

För en kommun räcker det inte längre att ett fåtal individer arbetar med frågorna utan det krävs att de flesta delar av organisationen inkluderar perspektiven i sitt arbete. Utvecklingen innebär också att förmågan att samverka, inom kommunen men också med externa aktörer, blir allt viktigare och en allt tydligare framgångsfaktor.

Förändringarna inom området har skett mycket fort och det är i dagsläget svårt att göra några tydliga antaganden om framtiden och vilka förutsättningar vi kommer att stå inför om fyra år, år 2027. Vi kan i alla fall vara säkra på att kommunens förmåga att bedriva ett långsiktigt och systematiskt förmåge- och robustgörande arbete behöver stärkas ytterligare. Krisberedskap och civilt försvar kan inte ses som två separata spår, glappet emellan behöver suddas ut och istället behöver vi utveckla en civil beredskap för hela hotskalan.

I kommunens senaste RSA (2023)¹ diskuteras flera faktorer, utöver den förändrade hotbilden, som kan komma att påverka förutsättningarna för området säkerhet och beredskap de närmaste åren. Det handlar bland annat om trender som kan utmana vår demokrati, trender såsom informationspåverkan av olika slag, konsekvenser för samhället av en växande organiserad brottslighet samt förtroendevalda och tjänstepersoners ökande utsatthet.

I Knivsta kommun är krisberedskap/civilt försvar och trygghetsskapande/brottsförebyggande arbete naturligt samordnade i och med att det rent organisatoriskt hör till samma enhet. Den samordningen är en framgångsfaktor i det framtida arbetet, då koppling mellan dessa båda ”spår” med stor säkerhet kommer att behöva bli allt starkare.

Konsekvenserna av klimatförändringarna blir allt tydligare, och riskerna för extremväder ökar. En ökad frekvens av händelser som torka, bränder, dricksvattenbrist, skyfall och översvämningar kommer under de kommande åren att innebära större krav på samordning mellan hållbarhets- och beredskapsfrågor.

Inriktning för 2027

Kommunen kommer under åren 2024-2027 att fokusera sitt arbete med krisberedskap på ett antal områden. Områdena är identifierade i 2023 års RSA och har i ett fortsatt arbete utvecklats till tio inriktningar

- krishanteringsorganisation med god beredskap för hela hotskalan
- god förmåga till kriskommunikation i en komplex kommunikationsmiljö
- aktivt ansvar för beredskapen inom all kommunens samhällsviktiga verksamhet
- väletablerad samverkansaktör för det geografiska områdesansvaret
- förberedd samverkan med frivilliga
- etablerade och kända trygghets- och informationspunkter
- grundläggande planering för utrymning
- grundläggande försörjningsberedskap
- god beredskap för extremväder
- jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv inkluderade i arbetet

Krishanteringsorganisation med god beredskap för hela hotskalan
Knivsta kommun har idag en bemannad och utbildad krishanteringsorganisation. Organisationen behöver kontinuerligt förvaltas och utvecklas. Bemanning,

---

¹ Risk- och sårbarhetsanalys 2024-2027 (KS-2023/339)

utbildning och övning är centralt för att organisationen ska ha en relevant beredskap och förmåga.²

Vid en krigssituation, under höjd beredskap, behöver krisorganisationen sömlöst kunna gå över i en väl förberedd krigsorganisation.

Säkerhetsskydd är också en beredskapsfråga, bland annat kan säkerhetsklassning vara en förutsättning för att få delta i samverkan och informationsutbyte. Ett tillräckligt säkerhetsskydd kan inte upprättas då en allvarlig händelse redan har inträffat, utan måste vara etablerat i förväg.

God förmåga till kriskommunikation i en komplex kommunikationsmiljö
Förväntningarna på kommunens förmåga att kommunicera effektivt, tydligt och trovärdigt i en krissituation är stora. Vi ser idag en allt mer komplex informationsmiljö med många kanaler, hög spridningshastighet, många perspektiv och att olika typer av aktörer med vilja och förmåga att använda information för att påverka människors uppfattningar. Utvecklingen ställer också ökade krav på kommunens förmåga att ta en aktiv samordnade roll vad det gäller information till allmänheten.

Aktivt ansvar för beredskapen inom all kommunens samhällsviktiga verksamhet

Kommunens verksamheter behöver även den kommande fyraårsperioden arbeta med att utveckla beredskap för att under i stort sett alla förhållanden kunna upprätthålla de viktigaste delarna av verksamheten. Ett exempel är ökat fokus på och stöd för att kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst ska ha förutsättningar för att utveckla sin beredskap, bland annat för väderrelaterade händelser som värmebölja och för störningar i leveranser av varor och tjänster.³

Ett stort antal av kommunens samhällsviktiga åtaganden bedrivs av externa aktörer. Det handlar om samhällsviktiga tjänster som dricksvatten, rening av avloppsvatten, avfallshantering, räddningstjänst, äldreomsorg och IT-tjänster. Här behöver kommunen ha ett stärkt engagemang och säkerställa att verksamhetsutövarna aktivt arbetar med riskanalys, kontinuitetsplanering, har en god beredskap och förmåga att samverka.

Väletablerad samverkansaktör för det geografiska områdesansvaret
Kommunen ska fortsätta att aktivt utveckla sin roll som samordnande aktör inom ramen för det geografiska områdesansvaret och vidareutveckla samverkan och samordning med samhällsviktiga aktörer som verkar i kommunen. Ambitionen

---

² Övnings- och utbildningsplan civil beredskap 2024-2027 (KS-2023/516)

³ Se bland annat [kunskapsguiden.se](https://www.kunskapsguiden.se)

innefattar både planering inför och samordning av åtgärder under en samhällsstörning, så väl som samordnad kommunikation.

Kommunen ligger geografiskt på gränsen mellan två län och har viktiga samverkanspartners i både Stockholms och Uppsala län, vilket ställer stora krav på förmågan att arbeta med nätverk och att delta aktivt i många olika samverkanssammanhang.

Förberedd samverkan med frivilliga

Hanteringen av en extraordinär händelse innebär en hög belastning på personella och materiella resurser. En framgångsfaktor för en lyckad krishantering, oavsett händelse, är att kunna engagera och samordna de frivilliga resurser som finns i kommunen. Kommunens ambition är att etablera en frivillig resursgrupp och skapa avtalad samverkan med de frivilligorganisationer i kommunen som är intresserade.

Etablerade och kända trygghets- och informationspunkter

Vid en samhällsstörning, som till exempel ett omfattande el- eller värmeavbrott, är det viktigt att kommunen kan ge drabbade stöd. Kommunens invånare och personer som vistas i kommunen ska till exempel kunna värma sig och få information om den inträffade händelsen. I andra fall kan det även finnas behov av att kunna äta, ladda mobiler och övernatta. Trygghets- och informationspunkter behöver vara förberedda och kända.

Grundläggande planering för utrymning

Planer för storskalig utrymning och för mottagande av människor från andra kommuner, som av något skäl har blivit tvungna att lämna sina hem, kan behövas vid flera typer av allvarliga händelser. Det kan handla om en stor olycka då gifta ämnen släppts ut, en kärnkraftsolycka eller då försörjningen av värme av något skäl inte fungerar. Även en krigssituation kan innebära att hela eller delar av kommunen behöver utrymmas. Kommunen behöver ha en grundläggande planering för den här typen av händelser.

Grundläggande försörjningsberedskap

Flera faktorer, som det försämrade omvärldsläget, störda logistikkedjor och klimatförändringar, bidrar till en förändrad riskbild som sätter fokus på behovet att kommunen stärker sin försörjningsberedskap.

- Elberedskap - kommunen har ett antal samhällsviktiga åtaganden som har ett tidskritiskt beroende av el och som behöver reservkraft och tillhörande organisation som kan försörja och förvalta systemet.
- Livsmedelsberedskap - kommunen har ett antal samhällsviktiga åtaganden som är beroende av en fungerande livsmedelsförsörjning.

- Materielberedskap - kommunen har ett antal samhällsviktiga åtaganden som har ett kritiskt beroende till materiel. Det finns även uppgifter som åligger kommunerna under en extraordinär händelse som kräver en materielberedskap, till exempel trygghetspunkter.

God beredskap för extremväder

De pågående klimatförändringarna innebär ökad risk för olika typer av extremväder. Torka, bränder, skyfall, översvämningar och dricksvattenbrist är exempel på typhändelser som kommunen behöver ha en utvecklad beredskap för att hantera.

Jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv inkluderade i arbetet

Vid en kris eller samhällsstörning är det ofta de som redan är utsatta som drabbas hårdast. De resursstarka klarar sig bäst. I arbetet med krisberedskap är det därför viktigt att säkerställa jämlikhets – och jämställdhetsperspektiv för att bland annat medvetandegöra vilka frågor som får fokus och för att aktivt inkludera fler perspektiv i bland annat RSA och lägesbilder.

Styrning av arbetet med krisberedskap

Kommunens styrning av arbetet med krisberedskap bottnar i ansvarsprincipen, det vill säga att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också har det under en krissituation, samt likhetsprincipen, som innebär att en verksamhet så långt det är möjligt bör fungera på liknande sätt under en kris som vid normala förhållanden.

Kommundirektören är kommunens högsta ledande tjänsteman.

Kommundirektören ansvarar under en händelse för att samverkan upprättas med berörda aktörer och att kommunen har förmåga att stå värd för en lokal ISF.⁴

Kontorscheferna är verksamhetsansvariga för sina respektive kontor med ansvar för kontinuitetshantering och det förebyggande arbetet med riskhantering.

Kommunens säkerhetschef, som också är enhetschef för enheten säkerhet och beredskap på Kommunledningskontoret, har tillsammans med enhetens medarbetare ansvar för att samordna och driva utvecklingen av kommunens krisberedskapsarbete. Enheten ska skapa förutsättningar för verksamheterna att ta sig an krisberedskapsfrågorna samt utgöra ett stöd för verksamheterna före, under och efter en händelse. Enheten har också ansvar för kommunens centrala krishanteringsorganisation som aktiveras när en samhällsstörning kräver intern och/eller extern samordning utöver vad en enskild verksamhet kan förväntas klarar av.

---

⁴ Instruktion för kommundirektören (KS-2020/123)

Kommunikationsenheten har ansvar för kommunens kriskommunikation. Enheten ansvarar för att säkerställa en tydlig och ändamålsriktig kriskommunikation från kommunens sida. Funktionen planerar, samordnar, genomför och följer upp intern och extern kriskommunikation.

Beredning och uppföljning av arbetet med kommunens krisberedskap och civilt försvar görs i arbetsgruppen för civil beredskap där kommunens samtliga kontor samt fastighetsbolaget Kommunfastigheter är representerade.

Kommundirektörens ledningsgrupp (KD-LG) har gett gruppen ansvar att

- bereda och följa upp kommunövergripande frågor kopplade till civil beredskap
- identifiera och analysera förändringar inom området (som nya lagkrav och uppdrag till kommunerna)
- skapa samordning inom området civil beredskap mellan kommunens olika verksamheter
- skapa förutsättningar för att kommunen ska uppfylla försäkringsbolagets krav

Gruppen rapporterar till KD-LG. En verksamhetsplan för området fastställs årsvis och följs upp mot programmet. Kommunstyrelsen informeras regelbundet om utvecklingen inom området. Kommunens ambition är att integrera det förebyggande krisberedskapsperspektivet så långt som möjligt i ordinarie verksamhetsplanering och arbete.

Styrning av arbetet i kommunalförbund

Knivsta kommun är medlem i kommunalförbundet Brandkåren Attunda som utgör kommunens räddningstjänst. Räddningstjänstens ansvar och verksamhet har många gånger en direkt inverkan på kommunens förmåga att hantera allvarliga störningar och extraordinära händelser. Räddningstjänstens roll i förhållande till kommunens krisberedskap utgår från deras uppdrag enligt Lag (2003:789) om skydd mot olyckor och Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, som framgår i Förbundsförordningen §5.

Knivsta kommun är också en av 14 medlemskommuner i kommunalförbundet Norrvatten som producerar dricksvatten. Förbundets verksamhet styrs av en förbundsordning som reglerar förhållandet mellan förbundet och medlemskommunerna.

Styrning av arbetet i kommunala bolag

Knivsta kommun samarbetar kring beredskapsfrågor med de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. Vid en samhällsstörning, om ett bolag är direkt påverkat eller kan vara en resurs för hantering av händelsen, ingår bolaget i kommunens lokala ISF.

Kommunfastigheter i Knivsta AB är ett helägt kommunalt bolag, som äger, förvaltar och sköter kommunens verksamhetslokaler såsom skolor, förskolor och sporthallar. Kommunen äger också Knivstabostäder AB, vars uppdrag är att äga och förvalta kommunens bostadsfastigheter. De båda bolagen samarbetar tätt och Kommunfastigheter finns representerade i arbetsgruppen för civil beredskap.

Knivsta kommun samverkar med Österåker, Vaxholm, Vallentuna och Ekerö kommuner kring VA-verksamheten. Genom varsitt dotterbolag äger de fem kommunerna tillsammans Roslagsvatten AB, vars styrelse hanterar ägarfrågor och gemensam policy för bolaget. Upplägget innebär att det formellt sett är dotterbolaget Knivstavatten AB som har uppdraget att vara VA-huvudman i kommunen, vilket inkluderar tillhandahållande av vatten- och avloppsförsörjning, förvaltande av anläggningstillgångar i form av ledningsnät, reningsverk och pumpstationer i kommunen. Det är Roslagsvatten som huvudsakligen ansvarar för kommunens nödvattenberedskap.

Kommungemensam IT-nämnd

Knivsta kommun har tillsammans med Heby, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner en gemensam it-nämnd för samverkan av drift och support till kommunernas användare. Nämnden ska arbeta för en samverkanskultur med målet om gemensamma effektiva lösningar - där givetvis IT-säkerhet är en stor del. Formell samverkan sker också exempelvis vid IT-upphandlingar, digitalt utvecklingsarbete, samordning av IT-relaterade verksamhetsutvecklingsinsatser och övriga it-strategiska frågor, men också rent it-operativa insatser som berör en eller flera av samverkanskommunerna. Nämndens förvaltning heter IT-centrum.

Samverkan kring IT-relaterade frågor har även resulterat i större samverkan kring kommunens arbete med IT-säkerhet, informationssäkerhet och cybersäkerhet. Genom samverkan har tydliga tjänstemannanätverk och samarbetsgrupper uppstått, och den egna organisationen har indirekt breddats. Resultatet har blivit att informationssäkerhetsfrågor (inklusive IT- och cybersäkerhet) inte bara står högt på den gemensamma agendan, utan också att frågorna inte längre är egna små öar i den egna organisationen utan är en tydlig del av det övergripande säkerhetsarbetet för kommunen.

Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys

Kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (2 kap. 1 § LEH).

Enligt överenskommelsen mellan MSB och SKR ska kommunen

- bedriva ett arbete med RSA som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund
- använda underlaget från RSA:n i planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser
- efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, både med avseende på kommunens verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret och underlaget ska användas i arbetet med RSA

RSA är en viktig del av Knivsta kommuns samlade riskhanteringsarbete. Syftet med analysarbetet är att stärka kommunens förmåga att hantera extraordinära händelser, öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet och skapa förutsättningar för kommunen att leva upp till sitt geografiska områdesansvar. RSA:n fungera som underlag för beslut, planering och genomförande av identifierade utvecklings- och åtgärdsbehov.

Analysarbetet baseras på Totalförsvarets forskningsinstitutets (FOI) modell för RSA, FORSA. Deltagande i workshopar och analysprocess sker utifrån verksamhetsansvar och specifika kunskapsområden. Sammantaget är kommunens samtliga kontor samt det kommunala bolaget Kommunfastigheter delaktiga i arbetet. Sammanhållande för arbetet är kommunens enhet för säkerhet och beredskap. Styrgrupp för RSA är kommundirektörens ledningsgrupp där arbetsprocessen och resultatet förankras.

2023 års RSA byggde till stor del på tidigare genomförda analyser. Arbetet påverkades av händelserna i vår omvärld och det försämrade säkerhetsläget. De utvecklingsbehov som analysen identifierade berör både kommunens egen verksamhet och kommunens geografiska områdesansvar, och ligger bland annat till grund för föreliggande program.

Kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska områdesansvaret

Kommuner ska inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att (2 kap. 7 § LEH)

- olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet
- de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och
- information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas

Enligt överenskommelsen mellan MSB och SKR ska kommunen

- ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser
- under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF)⁵ på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder
- ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse
- verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas
- ta fram förberedelser inför extraordinära händelser i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området
- säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls

Kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska områdesansvaret speglas i de tio inriktningarna som beskrivs i programmet. Kommunen kommer att fortsätta att aktivt utveckla sin roll som samordnade aktör inom ramen för det geografiska områdesansvaret och vidareutveckla samverkan och samordning med samhällsviktiga aktörer som verkar i kommunen, både vad det gäller planering, åtgärder och samordnad kommunikation.

---

⁵ Se vidare: [inriktning och samordningsfunktion \(ISF\) \(msb.se\)](https://www.msb.se/inriktning-och-samordningsfunktion-isf)